অধ্যায় ১৪ : মামণি ৰয়ছম গোস্বামী– সংস্কাৰ

অধ্যায় গাঁথনি

১৪.১ উদ্দেশ্য

১৪.২ পৰিচয়

১৪.৩ মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ জীৱন আৰু কৃতি

১৪.৩.১ গল্পকাৰ হিচাপে মামণি ৰয়ছম গোস্বামী

১৪.৪ সংস্কাৰ

১৪.৪.১ সাধাৰণ আলোচনা

১৪.৪.২ চৰিত্ৰ-চিত্ৰণ

১৪.□ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

১৪.□ অধিক জানিবলৈ

১৪.□ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১৪.□ আহিঁ প্রশ্ন

১৪.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ জীৱনী আৰু সাহিত্য কৰ্ম সম্পৰ্কে চমুকৈ অৱগত হ'ব ।
- মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পৰ বৈশিষ্ট্য সম্পৰ্কে থূলমূল আভাস পাব।
- 'সংস্কাৰ' গল্পটোৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰণ আৰু প্ৰৱতফিলতি সামাজকি চিত্ৰ সম্পৰ্কে জানবি পাৰবি ।
- আধুনকি গল্পৰ সাধাৰণ পৰচিয় লাভ কৰবি আৰু আধুনকি গল্প হচিাপে 'সংস্কাৰ' গল্পটোৰ বশ্লিষেণ আগবঢ়াব পাৰবি।

১৪.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়টোত আপুনি শৰ□ চন্দ্ৰ গোস্বামীৰ জীৱন আৰু কৃতি: গোস্বামীৰ গল্পৰ বৈশিষ্ট্যৰাজি আৰু মূল সুৰ, নদৰাম : গল্পটোৰ বষিয়বস্তু আৰু সাধাৰণ আলোচনা, চুটগিল্প হচিাপে নদৰাম সম্পৰ্কও কছিু কথা অৱগত হ'ল। এই অধ্যায়টোত আপুনি আধুনকি চুটগিল্প মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে লখিা 'সংস্কাৰ' গল্পটো অধ্যয়ন কৰবি। লগতে তওঁৰ জীৱন আৰু কৃতি সম্পৰ্কও কছিু কথা জানবি পাৰবি। মহীয়সী নাৰী ড° মামণি ৰয়ছম গোস্বামী অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ সোণালী আখৰৰে খোদতি এটা যুগজয়ী নাম। শশৈৱতে হাতত কলম তুলি লোৱা এইগৰাকী লখেকিাই কতেয়িাও পছিলে ঘূৰি চাবলগীয়া হোৱা নাছলি। মাত্ৰ তৰে বছৰ বয়সতে কলম হাতত তুলি লোৱা লখেকিাৰ

প্ৰতিবাদী, নাৰীবাদী কণ্ঠ তওঁৰ অনুপস্থিতিতো অসমৰ আকাশ বতাহত সৰ্বদা বয়িপি আছে। জ্ঞানপীঠ বঁটা পোৱা গোস্বামী যদিৰে এগৰাকী সফল গল্পকাৰ ঠকি একদেৰে এগৰাকী সুদক্ষ ঔপন্যাসকি তথা কবওি। স্বৰাজোত্তৰ কালত গল্পকাৰ হচিাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰা গোস্বামীৰ এটা অনন্য সুন্দৰ গল্প হ'ল 'সংস্কাৰ'। 'সংস্কাৰ' গল্পত সমাজৰ কুসংস্কাৰ, অন্ধবশ্বিাস আৰু বধিৰা নাৰীৰ দুখ-দুৰ্দশাৰ চত্িৰ অংকন কৰা হছে। গল্পখনত তথাকথতি সামাজকি-ধৰ্মীয় সংস্কাৰৰ নামত মানুহৰ ওপৰত চলা অত্যাচাৰ আৰু মানৱীয় মূল্যবোধৰ অৱক্ষয় দখেুওৱা হছে। লখেকিাই এই কুসংস্কাৰৰ বৰিুদ্ধে প্ৰতিবাদ জনাই মানৱতা আৰু যুক্তবিাদৰ প্ৰয়োজনীয়তা দাঙি ধৰছি গল্পটোৰ বষিয়ে তলত সবশিষেভাৱে আলোচনা দাঙি ধৰা হ'ল। আহকচোন আমি বিষয়ত প্ৰৰেশ কৰোঁ।

১৪.৩ মামণি ৰয়ছম গোস্বামী জীৱন আৰু কৃতি

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ জন্ম হয় ১৯৪২ চনৰ ১৪ নৱম্বেৰ তাৰখিে কামৰূপ জলিাত। পতি্ উমাকান্ত গোস্বামী আৰু মাতৃ অম্বকিা দৱেী গোস্বামীৰ সুযোগ্য কন্যা মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ পতিৃপ্ৰদত্ত নাম হ'ল ইন্দৰিা গোস্বামী। গুৱাহাটী, শ্বলিং আদি ঠাইত প্ৰাথমকি শক্ষিা গ্ৰহণ কৰা মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে বশ্বিবদ্যিালয়লৈকে শক্ষিাজীৱনৰ দীঘলীয়া সময় অসমতে থাকি শক্ষিা সাং কৰছিলি। ১৯৫৭ চনত তাৰণিী চৌধুৰী ছোৱালী স্কুলৰ পৰা হাইস্কুল শক্ষিান্ত পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ সন্দকিৈ ছোৱালী মহাবদ্যিালয়ত আই. এ. পঢ়ে আৰু তাৰ পাছত কটন কলজেৰ পৰা অসমীয়া প্ৰধান বষিয় হচিাপে লৈ স্নাতক উপাধি লাভ কৰে। তাৰ পাছত, গুৱাহাটী বশ্বিবদ্যিালয়ৰ পৰা সুখ্যাতৰিে অসমীয়াৰ সাহত্যিৰ স্নাতকোত্তৰ ডগ্রিী লাভ কৰে। ইয়াৰ পছিত ১৯৭৩ চনত তুলসী দাসৰ ৰামচৰতি মানস আৰু মাধৱ কন্দলীৰ অসমীয়া ৰামায়ণ : এটি তুলনামূলক অধ্যয়ন শীৰ্ষক বষিয়ত গৱষেণা কৰি গুৱাহাটী বশ্বিবদ্যিালয়ৰ পৰা পত্রিইচ. ডি. ডগ্রিী লাভ কৰে। তওঁৰ গৱষেণাৰ গুৰু আছলি অধ্যাপক উপেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ লখোৰু।

১৯৫৫ চনত কীৰ্তনাথ হাজৰকিাৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশতি নতুন অসমীয়াৰ পাতত গল্পকাৰ হচিাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰা গোস্বামীয়ে ১৯৬৩ চনত গুৱাহাটী চহৈণ্ট মৰেজি গাৰ্লছ হাইস্কুলত শক্ষিক হচিাপে কৰ্মজীৱনৰ পাতনি মলে। ১৯৬৭ চনত স্বামী মাধৱনে ৰয়ছম আয়ঙেগাৰৰ মৃত্যুত মানসকিভাৱে ভাঙি পৰা গোস্বামীয়ে গোৱালপাৰালৈ গৈ সনৈকি স্কুলত শক্ষিয়ত্রিী হচিাপে যোগদান কৰি জীৱনৰ নৰ্মিম সত্যৰ লগত মুখমুখি হৈ সংঘৰ্ষ কৰি যায়।

১৯৭১ চনত গোস্বামীয়ে দলি্লী বশ্বিবদ্যিালয়ৰ আধুনকি ভাৰতীয় ভাষা বভিাগত অধ্যাপকিা হচিাপে যোগদান কৰি একটো বভিাগৰ পৰাই অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে। ২০১১ চনৰ ২৯ নৱম্বেৰ পুৱা ৭-৪৫ বজাত গুৱাহাটী মডেকিলে কলজেত হস্পটিলেত ডঃ মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ দহোৱসান ঘটে।। এটা অতি সাৰুৱা প্ৰৰবন্ধ পাঠ কৰে।

কোনো ধৰণৰ বঁটাৰে তওঁৰ জ্ঞানক জুখবি নোৱাৰলিওে তওঁ দ্বাৰা আৱ্জতি সইে সঞ্চয়বে অসম আজওি গৌৰৱান্বতি হৈ আছে। ২০০৯ চনৰ 'আশোক মোডী স্মৃতি সমাজ সৰো বঁটা' লাভ কৰা গোস্বামীয়ে ১৯৮২ চনত মামৰে ধৰা তৰোৱাল আৰু দুখন উপন্যাস নামৰ সংকলনখনৰ বাবে 'সাহত্যি অকাডমেি বঁটা' লাভ কৰে। ১৯৮৮ চনত দঁতাল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাওদা উপন্যাসৰ বাবে অসম সাহত্যি সভাৰ 'বষ্ণিু ৰাভা বঁটা' লাভ কৰে। এই গৰাকী প্ৰতভিাৱান লখেকিাই ১৯৮৯ চনত সংস্কাৰ, উদয়ভানুৰ চৰত্িৰ ইত্যাদি নামৰ তনিখিন উপন্যাসৰ একক সংকলনৰ বাবে 'ভাৰত নৰ্মিাণ বঁটা' লাভ কৰে আৰু একটো বৰ্ষতে উত্তৰ প্ৰদশেৰ হন্দিী সংস্থানে তওঁক 'সৌহাৰ্দ বঁটা' প্ৰদান কৰে। প্ৰতভিাবান

লখেকিাগৰাকীক সাহত্যিক্ষত্রেলৈ আগবঢ়োৱা সমস্ত সাহত্যিকৰ্মৰ বাবে ১৯৯৬ চনত ‘কমল কুমাৰী বঁটা’ প্ৰদান কৰা হয়।

ডঃ মামণি ৰয়ছম গোস্বামীক ২০০০ চনত ভাৰতীয় সাহত্যিৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ সন্মান হচিাপে ববিচেতি ‘জ্ঞানপীঠ বঁটা’ প্ৰদান কৰা হয়। এই সন্মান লাভ কৰা গোস্বামী প্ৰথম অসমীয়া মহলিা সাহত্যিকি। তদুপৰি ২০০২ চনত ‘জয়মতী বঁটা’, ২০০৬ চনত কোৰয়িাৰ ‘ইণ্টাৰনচেনলে ফডোৰচেন ফৰ ৰল্ডৰ্ পীচ’ৰ দ্বাৰা ‘এম্বছোদৰ অৱ পীচ’, অৰ্থা□ ‘শান্তৰি ৰাষ্ট্ৰদূত বঁটা’, ২০০৮ চনত ‘কলকিতাৰ ইছয়িাটকি ছ’চাইটী’ৰ দ্বাৰা ঈশ্বৰ চন্দ্ৰ বদ্যিাসাগৰ স্বৰ্ণপদক, ইউৰোপৰ সৰ্বোচ্চ সাহত্যি বঁটা ‘প্ৰন্সি ক্ল’ড বঁটা’, ২০০৯ চনত দল্লিী বশ্বিবদ্যিালয়ৰ দ্বাৰা ‘প্ৰফছোৰ অৰ্ এমৰেটিাছ’ সন্মান, ২০১১ চনত কলকিতাৰ পৰা ‘বটবৃক্ষ’ সন্মান লাভ কৰে আৰু ২০১১ চনতহৈ অসম চৰকাৰেও চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা প্ৰদান কৰা সৰ্বোচ্ছ অসামৰকি সন্মান ‘অসম ৰত্ন’ প্ৰদান কৰে।

গোস্বামীয়ে তেওঁৰ দীঘলীয়া সাহিত্যিক জীৱনত কেইবাখনো গল্প-সংকলন, উপন্যাস, অনূদিত কবিতা পুথি আৰু আত্মজীৱনীৰ দুটাকৈ খণ্ড লিখি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰিলে। এই গৰাকী সুদক্ষ সাহিত্যিকৰ সাহিত্য-কর্ম হিন্দী, উৰিষ্যা, নেপালী, পাঞ্জাবী, তামিল বাংলা আদি বহু ভাষালৈ অনুবাদ কৰা হৈছে। কেৱল এয়াই নহয় তেওঁ– *ৰামায়ণ ফ্ৰম গংগা টু ব্ৰহ্মপুত্ৰ, শ্বেড' অৱ কামাখ্যা, ছিলেকটেড ওৱৰ্ক অৱ ইন্দিৰা গোস্বামী, দ্যা ছাৰ্চ অৱ দ্যা ছী, আই এণ্ড মাই ৰাইটিং, এন আনফিনিছ অট' ৰায়'গ্ৰাফি* আদিকৈ কেইবাখনো গ্ৰন্থ ইংৰাজী ভাষাত ৰচনা কৰে। তেওঁৰ অসমীয়া ভাষাত ৰচিত গ্ৰন্থবোৰ ক্ৰমে– *চিনাকি মৰম* [১৯৬২], *কইনা* [১৯৬৫], *হৃদয় এক নদীৰ নাম* [১৯৮৮], *নির্বাচিত গল্প* [১৯৮৮], *প্ৰিয় গল্প* [১৯৯৯], *চেনাবৰ সোঁত* [১৯৭২] *নীলকণ্ঠ ব্ৰজ* [১৯৭৬], *অহিৰণ* [১৯৮০], *মামৰে ধৰা তৰোৱাল আৰু দুখন উপন্যাস* [১৯৮০], *দঁতাল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাউদা* [১৯৮৮], *আধা লেখা দস্তাবেজ* [১৯৮৮], *সংস্কাৰ* [১৯৮৯], *মহিয়সী কমল* [১৯৯১], *দশৰথীৰ খোজ* [১৯৯১], *ঈশ্বৰ জখমী যাত্ৰী আৰু অন্যান্য* [১৯৯২], *তেজ আৰু ধূলিৰে ধূসৰিত পৃষ্ঠা* [১৯৯৪], *আহ্নিক* [২০০০], *প্ৰিয় উপন্যাস* [২০০০] *ভাৰতীয় সাহিত্যৰ ইতিহাস সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থ* [১৯৯৯], আৰু *গার্ডেনৰ আবেলি* [২০১০], *মা* [২০০৭], *দস্তাবেজৰ এৰি অহা পৃষ্ঠা* [২০০৭], *অঙ্গৰা গৃহ* [২০০৯], *থেং ফাখ্ৰী তহচিলদাৰৰ তামৰ তৰোৱাল* [২০০৯], *ছিন্নমস্তাৰ মানুহটো* [২০০১] ইত্যাদি। বিশাল সাহিত্যকর্মৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰা সাহিত্যিকগৰাকীৰ সাহিত্য সুকীয়া বৈশিষ্ট্যৰে চহকী। ঔপন্যাসিক হিচাপে সততে পৰিচিত গোস্বামীয়ে অসমীয়া চুটিগল্পলৈও অভূতপূর্ব ৰঙনি আগ বঢ়োৱা বিষয়টো সাহিত্যিক সমালোচক সকলোৱে একেমুখে স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব। তেওঁৰ প্ৰতিটো গল্পই অন্যন্য সুন্দৰ আৰু জ্ঞানগধূৰ। যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ বিশিষ্ট লেখিকাই বাস্তৱবোধেৰে অংকন কৰিছে তেওঁৰ প্ৰতিটো গল্পৰ কাহিনী। তেওঁৰ প্ৰতিটো গল্পতে অনুভূতিৰ তীব্ৰতা, গভীৰ সংবেদনশীলতা আৰু প্ৰচুৰ শিল্প চেতনা লক্ষণীয় বিষয়।

জানা থোৱা ভাল

১৯৬৫ চনত নজি গাঁও জগলীয়া পাৰ সত্ৰত তওঁ মাধৱনে ৰয়ছম আয়ংগোৰৰ সতে বিবাহপাশত আৱদ্ধ হয়। দুৰ্ভাগ্যজনকভাৱে ১৯৬৭ চনৰ ১৫ এপ্ৰলিত সংঘটতি এক জীপ গাড়ীৰ দুৰ্ঘটনাত স্বামী মাধৱনে ৰয়ছম আয়ংগোৰৰ মৃত্যু ঘটে।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ : মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ প্ৰথম গল্প কতেয়া আৰু ক'ত প্ৰকাশ পাইছলি ?

.....

....

প্রশ্ন নং ২ : কোনখন গ্ৰন্থৰ বাবে মামণি ৰয়ছম গোস্বামীক সাহত্যি অকাডমে বঁটা প্ৰদান কৰা হছৈলি ?

.....

প্রশ্ন নং ৩ : মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ প্ৰকাশতি প্ৰথম উপন্যাস কোনখন আৰু কোন চনত উপন্যাসখন প্ৰকাশ
পাইছলি ?.....

.....

১৪.৪.১ গল্পকাৰ হিচাপে মামণি ৰয়ছম গোস্বামী

১৯৫৫ চনতই নতুন অসমীয়াৰ পাতত গল্পকাৰ হচিাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰা গোস্বামী স্বৰাজোত্তৰ কালৰ এগৰাকী আগশাৰীৰ গল্পকাৰ। ১৯৬২ চনত তওঁৰ প্ৰথম গল্পৰ সংকলন চনিাকি মৰম প্ৰকাশ পায়। ততেয়িাৰে পৰা ২০১০ চনলৈ প্ৰায় পাঁচটা দশকত তওঁ কইৈবাখনো উ□কৃষ্ট মানদণ্ডৰ গল্প পুথি ৰচনা কৰি অসমীয়া চুটগিল্পৰ ভঁৰাল টনকয়িাল কৰে।

স্বৰাজোত্তৰ কালৰ যকিইৈগৰাকী গল্পকাৰে ইতহিাসত নজিৰ নাম চৰিস্থায়ী কৰছিে সইৈসকলৰ ভতিৰত গোস্বামীও অন্যতম। নাৰী জীৱনৰ মনঃস্তাত্ত্বকি দশি বশি্লষেণৰেই গোস্বামীৰ একাংশ গল্পৰ কাহনিীবস্তু নৰি্মাণ হছৈে। সমাজ সচতেন গল্পকাৰ গোস্বামীৰ প্ৰায় সংখ্যক গল্পতে বধিৱা নাৰীৰ আৰ্তনাদ শুনবিলৈ পোৱা যায়। গোস্বামীৰ বহুবোৰ গল্পত পুৰুষক দুৰ্বল আৰু তাৰ বপিৰীতে নাৰীক সবল ৰূপত প্ৰতষ্ঠিা কৰা পৰলিক্ষতি হয়। পুৰুষবাদী সমাজত নাৰী লাঞ্ছতি-বঞ্ছতি হ'লওে পলায়নবাদী নহয়। পৰৱিশে পৰস্থিতিৰি লগত গোস্বামীৰ গল্পৰ নাৰীয়ে মুকাবলিা কৰাৰ সাহস লাভ কৰছিে। এই ক্ষত্রেত 'সংস্কাৰ', 'সহযাত্ৰী' আদি গল্পবোৰৰ নাৰী চৰত্রি কইৈগৰাকীলৈ আঙুলয়িাব পাৰি। গভীৰ অনুভূতি পৰায়ণ গোস্বামীৰ গল্পই অৱক্ষয়তি অসমৰ সমাজ জীৱনকো ঠায়ে ঠায়ে উপস্থাপন কৰছিে। বাস্তৱৰ ৰূঢ়তাক নগ্ন ৰূপত প্ৰকাশ কৰা লখেকিাই তওঁৰ কইৈবাটাও গল্পত সুবধিাবাদী পুৰুষৰ চত্রিও অংকন কৰছিে যি পুৰুষে নাৰীৰ মনৰ বপিৰীতে শৰীৰক বছেি গুৰুত্ব দয়িাই নহয়, সুযোগসন্ধানী দৃষ্টি প্ৰতপিল গাভৰু দহেত বৰ্তাই ৰাখবিলৈও লজ্জাবোধ কৰা নাই।

ড° মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে বভিন্নি সমাজ বা পটভূমৰি ভটেতি গল্পসমূহ ৰচনা কৰছিলি। আধুনকি যুগৰ সুদক্ষ লখেকিাই আধুনকি মানুহৰ শাৰীৰকি-মানসকি নানান সমস্যাক গল্পত স্থান দছিে। বাস্তৱ সমাজৰ পৰা বুটলি অনা চৰত্রিবোৰে লখেকিাৰ হাতৰ

পৰশত আৰু অধকি প্ৰাণৱন্ত হৈ পৰছিে। নাৰী মনস্তত্ত্ব বশি্লষেণত পাৰদৰ্শী গোস্বামীয়ে নাৰীৰ সহনশীল গুণ, ত্যাগ, স্বামী-ভক্তি আদি পৰম্পৰাগত ৰূপৰ সুন্দৰ চত্িৰায়ণ কৰাৰ লগতে স্পষ্টবাদী, হংিসা, ঈৰ্ষা, কপটতা আদি ৰূপবোৰো সুন্দৰকৈ দাঙি ধৰবিলৈ সক্ষম হছে।ে সংবদেনশীল তথা দুঃসাহসকি নাৰীগৰাকীৰ প্ৰতটিো গল্পতেই সমাজৰ প্ৰকৃত ছবখিন স্পষ্টৰূপত ফুটি উঠছি।ে সয়েহে তওেঁৰ গল্পবোৰ কৰেল মাত্ৰ একো একোটা গল্প হোৱাৰ বপিৰীতে একোটা অঞ্চল, একোখন সমাজৰ জীয়া ইতহিাস বুলি ক'লওে ভুল কোৱা নহ'ব।

নাৰীবাদী আৰু মানৱতাবাদী কণ্ঠস্বৰ তওেঁৰ গল্পৰ প্ৰধান অংগস্বৰূপ। তওেঁ আপোন মানুহ তথা সমাজৰ পৰা অৱহলেতি নাৰীৰ প্ৰতি সমমৰ্মতিা প্ৰকাশ কৰাটো লক্ষণীয়। উদাহৰণ স্বৰূপে তওেঁৰ 'স্মৃতৰি মুক্তি' নামৰ গল্পটোত প্ৰতফিলতি হছে এগৰাকী বধিবা গাভৰুৰ জীৱনৰ কৰুণ কাহনিী। সমাজৰ পৰম্পৰা আৰু সংস্কাৰে মানসকিভাৱে পংগু কৰি তোলা নাৰীৰ ছবি গোস্বামীৰ প্ৰায়বোৰ গল্পতে দখো পোৱা যায়। সমাজৰ লগত মানসকি স্থতিবিে তুমুল ৰূপত সংঘাত কৰা দময়ন্তীৰ কাহনিীৰে লখিা 'সংস্কাৰ' এটা কালজয়ী গল্প। নাৰীৰ অন্তৰ্জগতৰ দ্বন্দ্বৰ, সংঘাত আদকি গল্পকাৰ গোস্বামীয়ে গল্পটোৰ এটি মুখ্য চৰত্িৰ দময়ন্তীৰ যোগদেি বলষি্ঠভাৱে প্ৰকাশ কৰছি।ে

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পত কৰেল মাত্ৰ নাৰী মনৰ কৰুণ আৰ্তনাদ ভাঁহি আছে বুললিে ভুল কৰা হ'ব। কয়িনো তওেঁৰ গল্পত বাস্তৱ সমাজখন যদিৰে জীপাল হছে একদেৰে বনিন্দীয়া প্ৰকৃতৰি অপৰূপ বৰ্ণনা, ইতহিাস চতেনা, ৰাজনতৈকি চতেনাও বহুবোৰ গল্পত বৰিাজমান হৈ আছ।ে তওেঁৰ 'যাত্ৰা' নামৰ গল্পটোত নসৈৰ্গকি শোভাৰ অপূৰ্ব প্ৰকাশ ঘটছি।ে অসমৰ হাবৰি শমিলু, খৰৈা, শণ্ডি, হোলোং, পমা, বগীপমা, জামু, বকুল, চগেুণ, বজিুলী বাঁহ, চতয়িনা, ফচোঁ আদি বোৰ কমিান সুলভ আছলি সয়ো গল্পৰ মাজৰেে প্ৰকাশ কৰছি।ে মূলত কাজৰিঙাক কন্দেৰ কৰি ৰচতি গল্পটো কাজৰিঙাৰ মনোমোহা ৰূপৰ বৰ্ণনাৰ লগতে ওচৰ-পাজৰৰ অঞ্চলবোৰৰ সৌন্দৰ্যৰ কথাও উল্লখে কৰছি।ে গোস্বামীৰ কুমলীয়া বয়সৰ সৃষ্টি 'পয়িন' গল্পটোৰ চন্তিাৰ কন্দেৰবন্দিু হছে লখেকিাৰ গোপন জীৱন আৰু মানসকি জগতখন। নাৰীৰ নঃিসংগতা, মানুহৰ দৰদ্িৰতা, পুৰুষৰ চাৰত্িৰকি বশৈষ্ট্যি – গোটইেবোৰ অন্তদ্বৰ্ন্দ্বাত্মক চত্িৰৰে ভৰপুৰ। 'চহৰৰ দুগৰাকী মহলিা' গল্পটতি নাৰী মনৰ বশি্লষেণ কৰবিলৈ যত্ন কৰাৰ লগতে নাৰী মনৰ দ্বন্দ্বাত্মক স্থতিওি পোহৰলৈ আনছি।ে ইয়াৰ উপৰি লখেকিাৰ নজি জন্মভূমি দক্ষণি কামৰূপৰ লোকজীৱনৰ দৰ্পণস্বৰূপ 'কাঠফুলা' এটা অন্যন্য সুন্দৰ গল্প।

এনদেৰে বচিাৰ কৰলিে দখো যায় যে গল্পকাৰ মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে নাৰী-পুৰুষৰ বহুৰঙী সম্পৰ্ক আৰু নাৰীৰ মানসকি জগতখন নপিুণ শল্পিীৰ দৰে অংকন কৰি গল্পবোৰৰ কাহনিীবস্তু নৰি্মাণ কৰছি;ে একদেৰে সমাজ জীৱন, ইতহিাস চতেনা আৰু প্ৰকৃতি চত্িৰণটো সদি্ধহস্ত গোস্বামী।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৪ : ড° মামণি ৰয়ছম গোস্বামীক মূলতঃ কি ধাৰাৰ গল্পকাৰ বুলি ক'ব পাৰি – [ক] নাৰীবাদী [খ] মানৱতাবাদী [গ] দুয়োটা ধাৰাৰ।ে

.....

.....

.....
.....

১৪.৪ সংস্কাৰ

অসমীয়া সাহত্যিৰ বুৰঞ্জীত প্ৰধানতঃ ঔপন্যাসকিা হচিাপে এখন উচ্ছতম আসনত উপৱষ্টি মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে ৰামধনে যুগতে গল্পকাৰ হচিাপে ভূমুকি মাৰছিলি। মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে বৰ বছেি গল্প লখিা নাই, অৱশ্যে মাত্ৰ এমুঠমিান গল্প লখিয়িইে তওেঁৰ গল্প কথনৰ নপৈুণ্যৰ পৰচিয় দাঙি ধৰছি। গোস্বামীয়ে তওেঁৰ উপন্যাসসমূহৰ দৰে গল্পসমূহতো নাৰী মনৰ অতগিোপন বাৰ্তা নৰ্িভীকভাৱে পাঠকৰ আগত তুলি ধৰছি।
মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পৰ সাধাৰণ বশৈষ্ট্যি
মূলতঃ ঔপন্যাসকি হচিাপে সুউচ্ছ আসন দখল কৰা মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে চুটগিল্প লখিওি তওেঁৰ মননশীলতাৰ পৰচিয় দাঙি থৈ গছে। তওেঁৰ গল্পসমূহ অধ্যয়ন কৰলিে তাত আমি কছিুসংখ্যক বশিষে বশৈষ্ট্যি ফুটি উঠা দখেবিলৈ পাওঁ। তলত তাৰে কইেটমিান উল্লখে কৰা হ'ল–
মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে তওেঁৰ উপন্যাসসমূহৰ দৰে গল্পসমূহৰ মাজদেওি মানৱতাৰ জয়গান গাইছ। মূলতঃ অন্তৰ্মুখীতাৰে জীৱনৰ বভিন্নি দৃশ্য সাৰ্থকভাৱে তুলি ধৰাত তওেঁ সফল হছে। মামণি ৰয়ছমৰ ''প্ৰায়বোৰ গল্পৰে কনেদ্ৰবনি্দুত আছে সম্পৰ্কৰ প্ৰতি আগ্ৰহ আৰু একে সময়তে মৃত্যুৰ অস্তত্বি সম্পৰ্কে সচতেনতা। '' এই দুই আৱৰ্তত তওেঁৰ গল্পসমূহ ঘূৰি থাক। বহুসময়ত এই দুই বপিৰীতমুখী চতেনাৰ অৱস্থানৰ বাবে চতেন জগতৰ পৰা স্মৃতবি মুক্তি অসম্ভৱ হৈ ৰছে। সইেবাবে তওেঁ যনে প্ৰায়বোৰ গল্পৰ মাজদেি বাস্তৱ অভজি্ঞতাই আনি দয়িা একো একোটা স্মৃতবি পৰা মুক্তি লাভৰ বাবে সংগ্ৰাম কৰি গছে–তনেে এক অনুভৱ হয়।
মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে তওেঁৰ গল্পসমূহত দ্বন্দ্বৰ্ব আৰু বৰিোধৰ সংঘাতৰেে মানুহৰ অপৰসীম যন্ত্ৰণা আৰু বদেনাৰ প্ৰকাশ কৰছি। তীব্ৰ সংবদেনশীলতা, অন্তৰ্মুখীতাৰে জীৱনক বহুমুখী দৃষ্টকিোণৰ পৰা প্ৰতভিাত কৰছি। চৰত্রি বশিষেৰ মনৰ অন্তদ্বৰ্ন্দ্ব প্ৰতফিলন কৰবিৰ বাবইে তওেঁ সংবদেনশীল অন্তৰ্মুখীতাৰ কৌশলটো ব্যৱহাৰ কৰ।
মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে তওেঁৰ গল্পসমূহৰ নাৰী চৰত্রিৰবোৰক সাধাৰণতে দখো পোৱা নাৰীসুলভ আচৰণৰ পৰা আঁতৰাই ৰাখছি। অৱশ্যে তাৰ মাজদেি তওেঁ বাস্তৱ জগতত থাকবি পৰা চৰত্রি এটাৰ বশিালতাৰ সম্ভাৱনাক অস্বীকাৰ অথবা অতক্রিমো কৰা নাই। বাস্তৱক বুজি উঠি তাকে অসম্পাদতি যদওি কলাত্মক ৰূপত তুলি ধৰি, সৰ্বসাধাৰণৰ প্ৰতবিাদ আৰু যন্ত্ৰণা প্ৰকাশ কৰি পাঠকৰ মনোজগতখন আলোড়তি কৰছি। অৰ্থা□ জীৱনক যি ৰূপৰে তওেঁ প্ৰত্যক্ষ কৰছে তাক সইে ৰূপতইে প্ৰকাশ কৰছি।
মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পৰ চৰত্রিসমূহে মুক্তি সাধনা কৰছে প্ৰমে আৰু যৌনতাক অৱলম্বন কৰি। Lawrence Birken এ কছৈলি– ''Aa economic man realized his freedom only by submitting to the low of market, so psychological man and women realize their freedom only by sumitting to the law of the sexual market." ইয়াৰে জৰে টানি আমি ক'ব পাৰোঁ যে মামণি ৰয়চম গোস্বামীৰ গল্পৰ চৰত্রিৰই দহেৰে উপলব্ধি কৰবি লগা কথা দহেৰেইে উপলব্ধি কৰছিলি আৰু দহেৰে প্ৰতবিাদ কৰবিলগীয়া কথা দহেৰেইে কৰছিলি।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পত সৌন্দৰ্য যনেদেৰে অনুপম ৰূপত ফুটি উঠজে্ব ঠকি একদেৰে শ্বাসৰুদ্ধ, বীভ□স, ভয়ংকৰ পৰৰিশেো সমানে গুৰুত্ব সহকাৰে কলাত্মকভাৰে প্ৰকাশতি হয়।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামী গল্পত নঃিসংগ নাৰী চৰত্িৰৰ দুৰ্দান্ত সাহস প্ৰকাশতি হয়। এয়াই তওেঁৰ গল্পৰ নাৰী চৰত্িৰৰ চৰত্িৰাঙ্কণৰ বশৈষ্ট্িয়।

নৰি্মম বাস্তৱৰ প্ৰকাশতো গল্পকাৰ হচিাপে মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে সমানে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। সয়ো তওেঁ চৰত্িৰৰ শাৰীৰকি-মানসকি আচৰণৰ মাজদেি শল্পিসন্মত ভাষাৰে প্ৰকাশ কৰাত সফলতা লাভ কৰছি। অৱশ্যে তওেঁৰ প্ৰায়বোৰ চৰত্িৰৰ মনোজগতখন শূন্যতাবোধে ক্ৰয়িা কৰি থকা যনে অনুভূত হয়। সুখ-দুখ, প্ৰাপ্তি-অপ্ৰাপ্তি সমানে চহোৱা তওেঁৰ গল্পৰ উৰ্ব্বৰ ভূমতি অস্থৰিতাৰ প্ৰকাশ মন কৰবিলগীয়া।

গল্পকাৰ গোস্বামীয়ে তওেঁৰ গল্পসমূহৰ মাজত চৰত্িৰৰ মানসকি অৱস্থা প্ৰকাশৰ বাবে প্ৰাকৃতকি পৰৰিশেৰ ইন্দ্ৰয়িগ্ৰাহ্য উপমাৰ সহায় লয়। বহুসময়ত প্ৰাকৃতকি পৰৰিশেৰ বৰ্ণনাই কল্পচত্িৰৰ দৰে তওেঁৰ গল্পৰ চৰত্িৰৰ মনোজগতখনৰ ভাৱনা সূক্ষ্মৰূপত ফুটাই তোলে। গোস্বামীৰ গল্পত প্ৰকৃতজিগতখনে এক বশিষে ধৰণৰ বাঙ্ময় ৰূপ গ্ৰহণ কৰে। এই বশৈষ্ট্িযটোক প্ৰফুল্ল কটকীয়ে transferred personification-ৰ লগত তুলনা কৰবি পাৰি বুলি মত পোষণ কৰছি।

গোস্বামীৰ গল্পৰ ভাষাশলৈী মন কৰবিলগীয়া। কাব্যকি ব্যঞ্জনাময় ভাষাৰ প্ৰয়োগ, প্ৰকৃতি জগতৰ আধাৰত চয়ন কৰা নজিস্ব ধৰণৰ উপমা আদয়িে তওেঁৰ গল্পক বশিষ্ট্িতা প্ৰদান কৰছি।

আধুনকি সাহত্িযত জীৱনক নগ্নভাৱে চোৱা বা উপস্থাপন কৰা হয়। বশিষেভাৱে বাস্তৱক অধকি কাষৰ পৰা চোৱাৰ হঁপোহত আজকিালৰি সাহত্িযত নগ্নতাৰ প্ৰকাশ এক ধৰণৰ বশিষে শলৈী বুলি চহ্নিতি কৰা হছে। গোস্বামীৰ গল্পতো আমি এই বশৈষ্ট্িযটো ৰক্ষা হোৱা দখেবিলৈ পাওঁ।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পসমূহত বভিন্নি উপাদান, বভিন্নি পৰস্থিতি আৰু অভজি্ঞতাৰ সুষম সমন্বয় সাধন হয়। অৱশ্যে তাৰ মাজতো তওেঁৰ গল্পসমূহৰ মাজত অন্তৰ্ভদেী বষিাদৰ সোঁত এটা অন্তঃসলীলা ফল্গুৰদৰে নগিৰি থাক।

গভীৰ মননশীলতা, অসামান্য অন্তদৃষ্টি, সূক্ষ্ম পৰ্যবক্ষেণ, পটভূমৰি সংবদেনশীলতা মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পবোৰত আৱলীলাক্ৰমইে একীভূত হছে। ইয়াৰ মাজতে ফুটি উঠছিে মানৱদৰদী, অন্তৰ্মুখী আৰু সংবদেনশীল দৃষ্টভিংগী। তওেঁ গল্পসমূহত এই সকলোবোৰ জাল গোঁঠা দি গুঁঠি গুঁঠি একীভূত কৰি পলোইছ; ইটোৰ লগত সটিোক অংগাংগী কৰি পলোইছ। সাহত্িয আলোচনাত এই প্ৰক্ৰয়িাটোক the art of interaction বুলি কোৱা হয়।

উদ্দশে্যৰ একমুখীতা আৰু ফলশ্ৰুতৰি একময়তা গোস্বামীৰ গল্পৰ সাধাৰণ বশৈষ্ট্িয। তদুপৰি তওেঁ গল্পৰ পৰশিষেত পাঠকক প্ৰত্যয়জনকভাৱে বস্ময়াভভূিত কৰি তোলে।

গোস্বামীৰ গল্পসমূহৰ বহুতো গল্প পৰস্থিতি প্ৰধান। অৱশ্যে তাত প্ৰতটিো চৰত্িৰই পৰস্থিতিৰি আঁৰত লুকাই নাথাকি স্বকীয়ভাৱে বকিশতি হয়। এয়া গল্পকাৰৰ সৃজনশীলতাৰ প্ৰকাশ।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পৰ নামকৰণ বহুলাংশে গভীৰ ভাবব্যঞ্জক। গল্পটোৰ নামকৰণৰ জৰিয়তেই গল্পকাৰ গৰাকীয়ে পাঠকক বিষয়বস্তু সম্পৰ্কে ধাৰণা প্ৰদান কৰাৰ লগতে এক গভীৰ ব্যঞ্জনা প্ৰকাশ কৰে।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে গল্পত ব্যৱহাৰ কৰা উপমাবোৰ কৱেল বস্তুজাগতকি নহয়, বহুলাংশে মনোজাগতকি। ইয়াৰ মাজদেি গল্পকাৰৰ অৰ্থঘন বক্তব্য সুন্দৰ ৰূপত প্ৰকাশ পায়। উদাহৰণস্বৰূপে– 'শুকাই কৰ্কশ হোৱা বৰলৰ বাহৰ দৰে', 'কুঁহিয়াৰ চোবাই এৰা সঠিা এটুকুৰাৰ দৰে' বাক্যাংশ উল্লখে কৰবি পাৰি।

মন কৰবিলগীয়া যে গোস্বামীৰ অধকিাংশ উপন্যাসৰ পটভূমি অসমৰ বাহৰিৰ [কৱেল দঁতাল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাওদাখনৰ বাদে]। আনহাতে তওঁৰ অধকিাংশ গল্পৰ পটভূমি কন্তিু অসমৰ গ্ৰাম্য সমাজখন।

'সংস্কাৰ' গল্পটোৰ কাহনিীভাগ

মামণি ৰয়চম গোস্বামীয়ে লখিা গল্পসমূহৰ ভতিৰত এটা আটাইতকৈ উল্লখেযোগ্য গল্প হ'ল 'সংস্কাৰ'। বহু সমালোচকে এই গল্পটোক ভাৰতীয় সাহত্যিৰ এক অন্যতম শ্ৰৰ্ষেঠ গল্প বুলওি অভহিতি কৰবি বচিাৰে। 'সংস্কাৰ' গল্পটোত ৰচতি হছেে পীতাম্বৰ নামৰ ব্যক্তি এজনক কন্দ্রে কৰি। অৱশ্যে গল্পটো কন্তিু চৰত্রি প্ৰধান চুটগিল্প নহয়, পৰস্থিতি প্ৰধান চুটগিল্পহে।

গ্ৰাম্য সমাজৰ এজন মুৰব্বী স্থানীয় ব্যক্তি পীতাম্বৰ মহাজনৰ বংশ ৰক্ষা কৰবিলে তওঁৰ উত্তৰ পুৰুষৰ জন্ম নহ'ল। সইেবাবইে তওঁ আজকিালি বৰ অস্থৰি হৈ থাকে আৰু কছিু পৰমিাণে অস্বাভাৱকি হৈ পৰছি। গাঁৱৰ মানুহৰ লগতে বংশ পৰয়িালৰ লোকওে তওঁক বয়ো ব্যৱহাৰ কৰবিলে আৰম্ভ কৰছি। প্ৰথম গৰাকী ঘণৈীয়কেৰ মৃত্যুৰ দুমাহ নহওঁতইে পুত্ৰ সন্তানৰ হপোঁহত তওঁ দ্বতিীয় ববিাহো কৰছিলি। কন্তিু দ্বতিীয়গৰাকী পত্নীয়ওে কোনো সন্তান জন্ম দবি নোৱাৰলিে আৰু তাই বৰ্তমান অসুখৰ বাবে শয্যাগত।

সইে নব্দিষ্টি দনিটোত ঘৰৰ সন্মুখতে তওঁ বহি আছলি। গল্পকাৰৰ ভাষাত তওঁ যনে ''মাটৰি তলত কুৰকি কুৰকি এই দৃষ্টৰিে কবিা বুটলবিলে চয়েটা কৰছিলি। '' সইে অৱস্থাতে কৃষ্ণকান্ত পুৰোহতি আহি পীতাম্বৰৰ ঘা টুকুৰা খুচৰি দয়িহেি। আনকি বৰ্তমানৰ পৰবিাৰৰ মৃত্যু হ'লে ববিাহৰ চন্তিা কৰছিনেে নাই সইে কথাও সোধে। তনেে অৱস্থাতে দময়ন্তী নামৰ বধিবা ব্ৰাহ্মণ গৰাকী সইে ফালদেি পাৰ হৈ যায়। পুৰোহতিে তাইক কবিা সোধে। আমি প্ৰথমবাৰৰ বাবে ততেয়িাই দময়ন্তী নামৰ চৰত্রিটোৰ মুখামুখি হওঁ। কৃষ্ণকান্তৰ মুখদেি গম পাওঁ যে তাইৰ চৰত্রি পূৰ্বওে ভাল নাছলি আৰু বৰ্তমানোে বহু ধৰণৰ অসামাজকি কামত লপ্তি হৈ থাকে। সইে সময়তে কৃষ্ণকান্তই নজিৰ বপিদৰ কথা [দুই ভাইৰ কন্দলৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা] কোৱাৰ লগতে দময়ন্তীৰ জৰিয়তে তওঁৰ বংশ ৰক্ষা কৰাৰ প্ৰস্তাৱ দয়িে। আনকি তাইক তওঁৰ সতেে বয়িাত বহবিলৈ আৰু তওঁৰ সন্তান জন্ম দয়িাবলৈ মান্তি কৰোৱাৰ গধুৰ দায়ত্বিটোও ল'ব বচিাৰে। প্ৰসংগক্ৰমে উল্লখেযোগ্য যে দময়ন্তীৰ এজনী ছবছৰীয়া ছোৱালীও আছে।

কৃষ্ণকান্ত পীতাম্বৰৰ ওচৰলৈ অহাৰ পাছতইে আমি গল্পটোৰ আন এটা চৰত্রি– পীতাম্বৰৰ পৰবিাৰৰ লগত মুখামুখি হওঁ। অসুখৰ বাবে তাই বছিনাতে পৰি থাকে। কথা বতৰা একো নকয়; কন্তিু চকুৰ চাৱনবিে নজিৰ মনৰ তলখিন কুৰুংকৈ তুলি ধৰে। এয়া অৱশ্যে গল্পকাৰৰ সফলতা। নব্বিাক চৰত্রি এটাৰ চকুৰ চাৱনবিে তাইৰ মানসকি স্থতিি ব্যক্ত কৰাত তওঁ সফলতা লাভ কৰছি।

পৰৱৰ্তী সময়ত কৃষ্ণকান্তই সকলো বন্দবস্ত কৰি এদনি পীতাম্বৰক দময়ন্তীৰ কাষলৈ পঠওিৱাৰ দনি ঠকি কৰে। আনকি সইে সন্তানটো যাতে তাই নষ্ট কৰি পলোব নোৱাৰে তাৰো

উচতি ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰবি বুলি কোৱাৰ লগতে শয্যাগত ঘণৌয়েকেক কানৰি বড়ি এটা খুৱাই দিয়াৰ দহা দিয়ে। নৰিদষ্টি দনিটোত পীতাম্বৰ দময়ন্তীৰ কাষলৈ যাবলৈ ওলায়। তাইৰ সতেে একলেগে কটায় আৰু আমি পৰৱৰ্তী সময়ত গম পাওঁ যে তাই গৰ্ভৱতী হছে। পীতাম্বৰওে সইে খৱৰ কৃষ্ণকান্তৰ জৰয়িতে লাভ কৰ। তওেঁ এক সুন্দৰ দবিা স্বপ্নত ভোল যায়। কল্পনাৰ ৰাজ্যত বচিৰণ কৰি দময়ন্তীৰ গৰ্ভত স্থতিি লোৱা শশিুটোক যুৱক হচিাপে দখো যায়। আনকি পুৰণা পৰোৰ মাজত, পতিাকৰ অস্থৰি মাজৰ পৰা বংশ পৰম্পৰাৰ চহি্ন হচিাপে তওেঁ দখে যোৱা সোণৰ মাদলৰি সতেে পোৱালমণি এধাৰি উলয়িাই আনি আনন্দত আত্মহাৰা হৈ থাক। ঘৰত থকা শয্যাগত ঘণৌয়েকেক বয়ো ব্যৱহাৰ কৰ। মনৰ মাজত সমাজৰ সকলো সংস্কাৰ শষে কৰি কৱেল মানুহৰ সমাজ গঢ়াৰ সপোনত বভিোৰ হয়। কাৰণ তওেঁৰ বংশৰক্ষাৰ বীজ বহন কৰা দময়ন্তী বাহ্মণ বধিৱা। তাই যনে সোনকালে আহি মহাজন পীতাম্বৰক বয়িা পাতবিলৈ ক'বহি এনে এটা হপোঁহ খদেি খদেি দনি অতবিাহতি কৰ।

দময়ন্তীক পীতাম্বৰে 'ঢখোঁলত' লগ ধৰাৰ তনিমিাহৰ পাছৰ দনি এটাত আবলেৰি পৰাই বৰিাট ধুমুহা আহ। সইে ধুমুহাৰ মাজতো পীতাম্বৰ অনাগত পুত্ৰ সন্তানৰ কল্পনাত বভিোৰ হৈ থাক। হঠা কৃষ্ণকান্ত পুৰোহতিৰ মাত শুনি বাহৰিলৈ আহ। ততেয়িাই কৃষ্ণকান্তৰ মুখৰে ব্যক্ত হয় – ''তাই নষ্ট কৰি পলোইছ। শূদৰিীয়াৰ বীজ তাই নকঢ়য়িায়। তাই শাণ্ডল্যি গোত্ৰীয় বামুণ। তাই নষ্ট কৰি পলোইছ। তোমাৰ সন্তান তাই নষ্ট কৰি পলোইছ, পীতাম্বৰ... পীতাম্বৰ...। ''

পীতাম্বৰৰ মূৰত যনে সৰগ ভাঙহি পৰলি। ইয়াৰ পাছতইে গল্পটোৰ কাহনিীভাগ দ্ৰুত গতৰিে পৰণিতৰি ফালে আগবাঢ়ি যায়। এদনি মাজৰাতি দময়ন্তীয়ে তাইৰ বাৰীৰ বজিুলী বাঁহৰ কাষৰ পৰা মাটি খন্দাৰ শব্দ শুন। যি ঠাইত তাই পীতাম্বৰৰ উত্তৰ পুৱুষৰ মাংসপণি্ডটো পুতি থৈ আহছিলি, ঠকি সইে ঠাইত। মাক-জীয়কে দুয়ো খৰিকিীৰে চাই দখে যে পীতাম্বৰে এটা লণ্ঠন লৈ সইে নৰিদষ্টি ঠাইডোখৰ খান্দি আছ। তাই পীতাম্বৰ মহাজনক কয়ি তনে কৰছি সইে সুধবিলৈ আটাহ পাৰ। মহাজনে একো নকৈ এবাৰ উভতি চাই পুনৰ খান্দবিলৈ ধৰ। দময়ন্তীয়ে কয় – '' মই পুতি থছোে সঁচা কথা, কনিতু কি পাবি তাত– মাংসপণি্ড এটাহে পৰি আছ। '' পীতাম্বৰে মূৰ তুলি চাই কয়– ''মোৰ সন্তান আছলি– এটা মাংসপণি্ড টুকুৰাকে চুই চাম। মই মোৰ এই দুখন হাতৰেে মোৰ বংশধৰক চুই চাম। ''

এনদেৰে অভাৱনীয় পৰস্থিতি এটাত গল্পটোৰ পৰসিমাপ্তি ঘটছি।

১৪.৪.১ সাধাৰণ আলোচনা

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ 'সংস্কাৰ' শীৰ্ষক এই গল্পটোৰে ইতমিধ্যে পাঠক সমাজত ব্যাপক সমাদৰ লাভ কৰাৰ লগতে বভিন্নি ভাষালৈ অনূদতিও হছে। এই গল্পটো বভিন্নি ধৰণে, ভনি ভনি দৃষ্টকিোণৰ পৰা বশি্লষেণ কৰবি পাৰি। উদগ্ৰ কামনা-বাসনা, সামাজকি সংস্কাৰত তীব্ৰ সংঘাত, দাৰদ্যিৰ যাতনা আদি সাৰ্থকভাৱে ইয়াত ফুটাই তোলা হছে।

মানৱীয় আকাংক্ষাৰ ৰবিোধাত্মক দ্বন্দ্বৰূপ আৰু আমাৰ সমাজত প্ৰচলতি মৌলকি সংস্কাৰ এই গল্পটোৰ মূল বক্তব্য বুলি অভহিতি কৰবি পাৰি। এফালৰ পৰা চাবলৈ গ'লে গল্পটোৰ 'সংস্কাৰ' নামটোৰ মাজতে আমি বহুমাত্ৰকি দৃষ্টকিোণ সোমাই থকা দখেবিলৈ পাওঁ। গল্পটোৰ সংস্কাৰ কইেবাটাও মাত্ৰাত গ্ৰথতি হৈ আছ। বহু সমালোচকে দময়ন্তীয়ে সমাজ বপিক্ষে তীব্ৰ সংগ্ৰাম কৰাৰ কথাটোত সংস্কাৰৰ প্ৰসংগ টানি আন। আনহাতে আমি কনিতু পীতাম্বৰৰ কথাৰ মাজতো সংস্কাৰৰ ছবি দখেবিলৈ পাওঁ। তওেঁৰ 'পুত্ৰ' কামনা এই ধৰণৰ সংস্কাৰ বাবে সৃষ্টি হোৱা মানসকিতা। ''তনিটিা পুহকৰ লাগলিে ঘৰৰ চোতালৰ

দূবৰি বনো জ্বলি-পুৰি শেষ হৈ যায়। তোমাৰ তনিটো পুহকৰ লাগছিলি। চব জ্বলি পুৰি শেষ হৈ গছৈ। '' – বুলি কৃষ্ণকান্তই ব্যক্ত কৰি সেই সংস্কাৰৰ কথাকে উনুকয়িাইছে। পীতাম্বৰৰ সন্তানৰ কামনা সৃষ্টি হছৈে সংস্কাৰৰ বাবে। পতিাকে দি যোৱা মণধিাৰি বাকচৰ মাজত থকা অস্থৰি মাজৰ পৰা তুলি আনি সেই সংস্কাৰৰ কথাকেই ব্যক্ত কৰছি। মন কৰবিলগীয়া যে দময়ন্তীৰ গৰ্ভত থকা সন্তানটো ছোৱালীওটো হ'ব পাৰে। সয়ো কিন্তু পীতাম্বৰে এবাৰো ভবা নাই। পুতকেৰ হাতত ধৰি ধনশ্ৰী নদীৰ পাৰে পাৰে ঘূৰি ফুৰাৰ কল্পনাত মত্ত হৈ আছ।ে পীতাম্বৰৰ বংশ ৰক্ষাৰ বাবে কৱেল পুত্ৰ সন্তানৰ কামনা কৰাটোও বৈষম্যমূলক সংস্কাৰৰে ফল। আনহাতে নজিৰ স্বাৰ্থৰ বাবেই তওেঁ – ''উঃ সইেবোৰ শূদৰি-বামুণ-গৰয়িা-মুছলমান নে খোলাকটৰি তাল। মানুহহে লাগে আমাক, কাটলিে তজে ওলোৱা মানুহ।'' বুলওি চন্তিা কৰছি। এনে বপৈৰীত্যৱ দ্বন্দ্বব্ব মন কৰবিলগীয়া। এফালৰ পৰা চাবলৈ গ'লে এয়াও বংশৰক্ষাৰ সংস্কাৰৰ পৰাই সৃষ্টি হছৈে। পীতাম্বৰে স্বাভাৱকিভাৱে সমাজ সংস্কাৰৰ বাবে এনে চন্তিা কৰা নাই, এনে চন্তিাৰ মাজত সোমাই আছে তওেঁৰ স্বাৰ্থ। সয়ে গল্পকাৰে শ্লষোত্মকভাৱে ইয়াত সংস্কাৰৰ কথা উল্লখে কৰছি বুলি অনুধাৱন কৰাত আমাৰ অকনো অসুবধিা নহয়।

আনহাতে আন এক দৃষ্টকিোণৰে বচিাৰ কৰলিে আমাৰ চকুত পৰে যে দময়ন্তীয়ে প্ৰতবিাৰ গৰ্ভপাত কৰা কথাটো নাৰীক যৌনতাৰ আহলিা হচিাপে ব্যৱহাৰ কৰি থকা পুৰুষকন্দ্ৰকি মানসকিতাৰ বৰিুদ্ধে কৰা এক সজোৰ প্ৰতবিাদহ।ে ইতমিধ্যে আমি মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পৰ বশৈষ্ট্যিয্যৱ কথা আলোচনা কৰাৰ প্ৰসংগত Lawrence Birkenৰ এষাৰ বক্তব্যৰ প্ৰসংগ টানি আনি উল্লখে কৰছিলিোঁ যে গোস্বামীৰ গল্পৰ চৰত্রিই দহেৰে উপলব্ধি কৰবি লগা কথা দহেৰেই উপলব্ধি কৰে আৰু দহেৰে প্ৰতবিাদ কৰবিলগীয়া কথা দহেৰেই কৰ।ে দময়ন্তীয়েও নজিৰ জৈৱকি তাড়ণা দহেৰেই উপলব্ধি কৰছিলি আৰু প্ৰতবিাৰ গৰ্ভপাত কৰি পুৰুষতান্ত্ৰকি সমাজখনক ব্যঙ্গ কৰি প্ৰতবিাদ সাব্যস্ত কৰছিলি। আনকি পীতাম্বৰক ক'ব পাৰছিলি– ''মই পুতি থছৈো সঁচা কথা, কিন্তু কি পাবি তাত– মাংসপণি্ড এটাহে পৰি আছ।ে '' অৱশ্যে এই প্ৰতবিাদৰ লগত দময়ন্তীৰ অৱথনতৈকি কাৰণ এটাইও ক্ৰয়িা কৰি আছ।ে কিন্তু নঃিসংগ নাৰী হচিাপে অংকন কৰা দময়ন্তীৰ চৰত্রিত আমি দুৰ্দান্ত সাহস প্ৰত্যক্ষ কৰোঁ। এয়াই গোস্বামীৰ গল্পৰ নাৰী চৰত্রিৰ চৰত্রিাঙ্কণৰ বশৈষ্ট্যি। কিন্তু এই চৰত্রিটোৰ প্ৰধান দুৰ্বলতা হ'ল পুৰুষকন্দ্ৰকি সমাজখনে সৃষ্টি কৰা বৰ্ণ বভিাজন ব্যৱস্থাক তাই অতক্রিম কৰি যাব পৰা নাই। অৱশ্যে এই বক্তব্যৰ মূল ভত্তিি হ'ল কৃষ্ণকান্তৰ মুখত প্ৰকাশ হোৱা এষাৰ কথা– ''তাই নষ্ট কৰি পলোইছ।ে শূদৰীয়াৰ বীজ তাই নকঢ়য়িায়। তাই শাণ্ডলি্য গোত্ৰীয় বামুণ। তাই নষ্ট কৰি পলোইছ।ে তোমাৰ সন্তান তাই নষ্ট কৰি পলোইছ,ে পীতাম্বৰ... পীতাম্বৰ...। '' মন কৰবিলগীয়া যে এই বক্তব্য প্ৰকাশ কৰছি কৃষ্ণকান্তইহ,ে তাই নজিে নহয়। কৃষ্ণকান্তই সমগ্ৰ গল্পটোত দুবাৰ 'চতুৰ্থ বৰ্ণ'ৰ কথা উল্লখে কৰছি। আনহাতে দময়ন্তীৰ গৰ্ভধাৰণৰ লগত তওেঁৰ আৰ্থকি স্বাৰ্থও সাঙোৰ খাই আছে সয়ে এই ভাষ্য দময়ন্তীৰ ভাষ্য বুলি বিবিচেনা কৰাটোও কিন্তু নৰিাপদ নহয়। কাৰণ কৃষ্ণকান্ত চৰত্রিটোৰ মাজত বৰ্ণবাদৰ অহংকাৰ স্পষ্ট ৰূপত ফুটি উঠছি।ে এই দৃষ্টকিোণৰ পৰা দময়ন্তী চৰত্রিটোৰ এই দুৰ্বলতাটোক অগ্ৰাহ্য কৰবি পাৰি। দময়ন্তী চৰত্রিটোত সাধাৰণ নাৰীৰ মাজত দখো পোৱা 'নাৰীসুলভ আচৰণ' [/] চকুত নপৰে যদওি আমি তাইৰ চৰত্রিটোৰ মাজত বাস্তৱ জগতত থাকবি পৰা চৰত্রিৰ এটাৰ বশিালতাৰ সম্ভাৱনীয়তাকো অস্বীকাৰ কৰবি নোৱাৰোঁ। ইয়াতেই গল্পকাৰৰ সাৰ্থকতা লুকাই আছ।ে এক অৰ্থত গল্পকাৰ সফল হছৈে। একোটা চৰত্রিৰ মাজত চত্রিতি হোৱা এনে বপৈৰীত্যই চৰত্রিবোৰক অধকি মনোগ্ৰাহী কৰি তোলে। আজৰি সভ্যতাত আমি সকলোৱে নজিৰ দুটা

বপিৰীত স্থতিতি বাস কৰে•াঁ। আমি ভাবে•া এটা, কৰে•া বলেগে এটাহে। এনে মনে•াভাৱনা এই গল্পটে•াৰ মাজত সুন্দৰভাৱে প্ৰকাশ পাইছে।

এই গল্পটে•াৰ আন এটা দশি অতকিে মন কৰবিলগীয়া। 'সংস্কাৰ' গল্পটে•াত নাৰীয়ে পুৰুষকহে অৱ্থনতৈকি সমৰ্থন আৰু যৌনতাৰ আহলিা হচিাপে ব্যৱহাৰ কৰছি। এনে প্ৰকাশভংগী অসমীয়া সাহত্যিত ববিল। গল্পটে•াত থকা বৰ্ণবাদৰ কথাখনি বাদ দলিে ই কৱেল সামাজকি সংস্কাৰকহৈ সূচতি নকৰে। এগৰাকী নাৰীৰ নজিে সদ্ধিান্ত লে•াৱাৰ সামৰ্থ থকাৰ পছিতে•া দহে আৰু আত্মা দুয়ে•া ক্ষত্েৰতে নষ্পিযেতি হৈ ৰছে আৰু তাই প্ৰতবিাৰতে পুৰুষকন্েদ্ৰকি সমাজখনক পদানত কৰি নজিৰ সংস্কাৰ সাধনৰে সাহসৰ সম্ভাৱনীয়তাক প্ৰতপিন্ন কৰছি। মন কৰবিলগীয়া যে দময়ন্তীয়ে বহুসময়ত মৌনতাৰহৈ বহু কথা ব্যক্ত কৰছি। তাইৰ চকুৰ চাৱনি, শৰীৰৰ অভব্যিক্তবি গল্পটে•াক গভীৰ ব্যঞ্জনা প্ৰদান কৰছি। অৱশ্যে এই ক্ষত্েৰত আমি পীতাম্বৰৰ দ্বতিীয় গৰাকী পৰবিাৰৰ কথা বশিযেভাৱে উল্লখে কৰবি লাগবি।

পীতাম্বৰৰ দ্বতিীয় গৰাকী পৰবিাৰ অসুখৰ বাবে শয্যাগত অৱস্থাত আছে। সমগ্ৰ গল্পটে•াত তওেঁৰ মুখৰ এষাৰে•া বক্তব্য নাই। কৱেল চকুৰ চাৱনৰিইে বভিন্নি সময়ত তওেঁৰ মনৰ ভাব, মনত চলি থকা দ্বন্দ্বব্ব প্ৰকাশ কৰছি। উদাহৰণস্বৰূপ– কৃষ্ণকান্তই পীতাম্বৰক দময়ন্তীৰ কথা প্ৰথমবাৰ কে•াৱাৰ সময়ত পীতাম্বৰৰ পৰবিাৰৰ কথা গল্পকাৰে প্ৰকাশ কৰছি এনদেৰে– ''...চকু দুটা ট-ট কৰে জ্বলি আছলি। কৃষ্ণকান্তই পীতাম্বৰক কি ক'ব বচিাৰছি এই কথা জানবিলৈ তাই যনে উত্বাৱল হৈ আছে। দূৰৈপৰা অহা দৃষ্টওি যে এনে তীক্ষ্ন, হৃদয়স্পৰ্শী হ'ব পাৰ, এই কথা কৃষ্ণকান্তই আগে-পছি গম পে•াৱা নাছলি। '' এনদেৰে প্ৰতটিে•া প্ৰসংগৰ কথা চকুৰ চাৱনবিে ব্যক্ত কৰি গল্পকাৰে চৰত্িৰটে•াৰ মনৰ তলখিন কুৰুংকৈ তুলি ধৰাত সফলতা লাভ কৰছি। সইেফালৰ পৰা আমি ক'ব পাৰে•াঁ যে মামণি ৰয়ছম গে•াস্বামীৰ গল্পত নীৰৱতাৰ ভাষাও প্ৰবচণ্ড শক্তশিালী।

গল্পটে•াৰ প্ৰধান চৰত্িৰ কৃষ্ণকান্ত প্ৰধানতঃ বংশৰক্ষাৰ বাবে দময়ন্তীৰ কাষ চাপলিওে তওেঁৰ মনতে•া যে জৈৱকি বাসনাই ভূমুকি মৰা নাছলি এনে নহয়। দহেৰেে উপলব্ধি কৰবিলগীয়া কথাখনি কৃষ্ণকান্তয়ে•া দহেৰেইে উপলব্ধি কৰছিলি।

এই গল্পটে•াত বীভ□সতাৰ দশিে•া দৃষ্টগিে•াচৰ হয়। জীৱনৰ পৰস্থিতিতি মানুহে বহুসময়ত এনে নৰ্িমম কাৰ্য কৰে যে, তাত ন্যায়-অন্যায়ৰ বচিাৰ অপ্ৰাসংগকি হৈ পৰে। সইে সময়ত বীভ□সতা, নৰ্িমমতা, অতবিাস্তৰ যনে লগা ঘটনাই একমাত্ৰ সত্য যনে ববিচেতি হয়। 'সংস্কাৰ' গল্পটে•াতে•া সয়ো প্ৰতভিাত হছে। কৃষ্ণকান্ত পুৰুহতিৰ ধূৰ্তালি, দময়ন্তীক পীতাম্বৰৰ সতৈে যে•াগাযে•াগ কৰাই দবিলৈ তওেঁ কৰা কাৰ্যকলাপ; পীতাম্বৰে দময়ন্তীক লগ ধৰি আহাৰ পাছত ঘণৌীয়কেৰ প্ৰতি কৰা ক্ৰুৰ আচৰণ, দময়ন্তীয়ে গৰ্ভপাত কৰলিে বুলি গম পে•াৱাৰ পাছত তওেঁ কৰা আচৰণ; দময়ন্তীয়ে গৰ্ভপাত কৰি সয়ো বাঁহৰ তলত পুতি থে•াৱা আদি বৰ্ণনাই এই বীভ□সতাৰ দশিটে•া তুলি ধৰে। বাস্তৰক বুজি তাকে অসম্পাদতি যদওি কলাত্মক ৰূপত তুলি ধৰি পাঠকৰ মনে•াজগতখন আলে•াড়তি কৰবিলকৈে গল্পকাৰে এনে কৰছি বুলি অনুধাৱন কৰবি পাৰি। অৰ্থা□ জীৱনক গল্পকাৰে যি ৰূপৰে প্ৰত্যক্ষ কৰছি সইে ৰূপতইে প্ৰকাশ কৰছি। অৱশ্যে এটা কথা ঠকি যে, এনে শ্বাসৰুদ্ধ, বীভ□স, ভয়ংকৰ পৰৰিশেে•া সমানে গুৰুত্ব সহকাৰে, কলাত্মকভাৱে প্ৰকাশ কৰাত গল্পকাৰ গে•াস্বামী সফল হছে। ইতমিধ্যে আমি মামণি ৰয়ছম গে•াস্বামীৰ গল্পৰ বশৈষ্ট্যি আলে•াচনা কৰাৰ প্ৰসংগত

উল্লখে কৰছিলিোঁ যে তওেঁৰ প্ৰায়বোৰ চৰত্িৰৰ মনোজগতখন শূন্যতাবোধে ক্ৰয়িা কৰি থকা যনে অনুভূত হয়। সুখ-দুখ, প্ৰাপ্তি-অপ্ৰাপ্তি সমানে চহোৱা তওেঁৰ গল্পৰ উৰ্ব্বৰ ভূমতি অস্থৰিতাৰ প্ৰকাশ মন কৰবিলগীয়া। এই কথাষাৰ আমাৰ আলোচ্য গল্পটোতোে সমানে প্ৰয়োজ্য। পীতাম্বৰ, দময়ন্তী, কৃষ্ণকান্ত বা পীতাম্বৰৰ পৰবিাৰৰ চৰত্িৰলৈ আমি সূক্ষ্মভাৱে লক্ষ্য কৰলিহৈ তওেঁলোকৰ প্ৰত্যকেৰে মনত যে কবিা নহয় কবিা বলেগে ধৰণৰ শূন্যতাবোধে যে ক্ৰয়িা কৰি আছলি সহৈ কথা সহজহৈ অনুমান কৰবি পাৰোঁ। তওেঁলোকৰ মনৰ মাজত বৈ থকা বষিাদৰ অন্তঃসলীলা ফল্গুক অনুধাৱন কৰবি পাৰোঁ।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পত প্ৰকৃতি জগতখনে এক বশিষে ধৰণৰ বাঙ্ময় ৰূপ পৰগি্ৰহ কৰে বুলি আমি ইতপিূৰ্বে উল্লখে কৰি আহছিোঁ। ‘সংস্কাৰ’ গল্পটোতোে পীতাম্বৰৰ আকাংক্ষাৰ লগত প্ৰকৃতি জগতখনে সমানে বাঙ্ময় হৈ পৰছি। জাৰ্মান বন, কচু, ভতৰা, পানৰৌী লতা, কলমৌ, হলেচেি, নলকচু বাৰষিাৰ বতৰত দ্ৰুতগতিত বৃদ্ধি পোৱাৰ দৰে পীতাম্বৰৰোে জৰৈকি বাসনা তথা পুত্ৰ সন্তানৰ কামনা দময়ন্তীৰ কথা কৃষ্ণকান্তই কোৱাৰে পৰা দ্ৰুততৰভাৱে বৃদ্ধি পাইছ। ঠকি সইেদৰে কৃষ্ণকান্তৰোে পীতাম্বৰৰ পৰা সহায় লাভ কৰাৰ আকাংক্ষা স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে বাঢ়ি গছে। আনহাতে পীতাম্বৰৰ জীৱনলৈ অহা সংঘাত বোৰৰ আগজাননওি প্ৰকৃতয়িইে দছি। উদাহৰণস্বৰূপে পীতাম্বৰে দময়ন্তীৰ ঘৰলৈ যাবলৈ ওলোৱাৰ দনিটোৰ কথা বৰ্ণনা কৰবিলৈ গৈ গল্পকাৰে লখিছি–

আকাশত কাঠফুলাৰ বৰণ লোৱা কছিুমান ডাৱৰ বচিত্ৰি অংগীৰে আকাশৰ পূব দশিত পৰছিলি। সইেবোৰক একোটা কামানৰ দৰে দখো গছৈলি। আৰু সইে চন্দ্ৰমাক? কোনোবাই যনে ছাল বখলয়িাই থোৱা এজনী হৰণিা পহু। তাইৰ ফুটুকা-ফুটুকি ছালখন কামান কইেটাত যনে কোনোবাই মৰেয়িাই থছে। ছাল বখলয়িাই থোৱা হৰণিা পহু? লপথপ লপথপ তাইৰ মাংস– চকচকীয়া, জলমলীয়া। আহ, পীতাম্বৰ মহাজনৰ চকুত এই ছাল বখলয়িাই থোৱা হৰণিাজনী দময়ন্তীলৈ ৰূপান্তৰতি হ'ল। একৰোৰে নগ্ন হৈ থকা দময়ন্তী। সৌৱা গাভনিী ছাগলীৰ পটেৰ দৰে তাইৰ স্তনদ্বয়। সুস্বাদু বজিুলী বাঁহৰ গাঁজৰ দৰে তাইৰ শৰীৰৰ ৰং। আৰু তাইৰ ওঁঠ? কাটি থোৱা সফৰি-আমৰ দৰে দগমগীয়া তাইৰ ওঁঠ।

এনদেৰে বভিন্নি সময়ত প্ৰকৃতজিগতখন বাঙ্ময় হৈ উঠছি। এই চত্িৰকল্পটোত ব্যৱহাৰ কৰা ‘কামান’ শব্দটোে গল্পকাৰে পূৰ্বওে দময়ন্তীৰ ৰূপৰ প্ৰসংগত উল্লখে কৰছি। কামান সাধাৰণতে ধবংসৰ প্ৰতীক। দময়ন্তীৰ ৰূপৰ গ্ৰাহত পৰাসকল কামানৰ আগত পৰাৰ দৰে ধবংস হৈ যায়, এয়া তাৰইে প্ৰতীক।

মামণি ৰয়ছমৰ ‘‘প্ৰায়বোৰ গল্পৰে কনেদ্ৰৰবনিদ্রুত আছে সম্পৰ্কৰ প্ৰৰ্তি আগ্ৰহ আৰু একে সময়তে মৃত্যুৰ অস্তত্বি সম্পৰ্কে সচতেনতা। ’’ সমালোচকসকলে পোষণ কৰা এই মতৰ কথাও ইতমিধ্যে উল্লখে কৰি অহা হছে। আমাৰ আলোচ্য ‘সংস্কাৰ’ গল্পটোৰ প্ৰসংগত আমি এই কথাষাৰৰ যথাৰ্থতা অনুধাৱন কৰবি পাৰোঁ। পীতাম্বৰৰ বংশৰক্ষাৰ কামনাৰ লগত সমানে সংলগ্ন হৈ আছে তওেঁৰ মৃত্যু সম্পৰ্কীয় ধাৰণা এটা। কাৰণ তওেঁ মৃত্যু সম্পৰ্কে সচতেন হয়ইেে তওেঁৰ উত্তৰ পুৰুষৰ কামনা কৰছি; এই কথাষাৰতে আওপকীয়াকৈ তওেঁৰ সম্পৰ্কৰ প্ৰৰ্তি আগ্ৰহৰ কথাও সোমাই আছ। সয়েহে ক'ব পাৰি যে মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পত দখো পোৱা এই বশিষে বশৈষ্ট্যিটোও ‘সংস্কাৰ’ গল্পটোত ৰক্ষতি হছে।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ আন প্ৰায়বোৰ গল্পৰ দৰে ‘সংস্কাৰ’ গল্পটোৰোে পটভূমি অসমৰ গ্ৰাম্য সমাজ। গ্ৰাম্য সমাজখনৰ পৰা তুলি অনা প্ৰাকৃতকি পৰৰিশেৰ ইন্দ্ৰয়িগ্ৰাহ্য উপমাৰে সজোৱা [যনে– শুকাই কৰ্কশ হোৱা বৰলৰ বাহৰ দৰে, কুঁহয়িাৰ চোৱাই এৰা সঠিা

এটুকুৰাৰ দৰে] ভাষাই গল্পটোত এক বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আছে। ধ্বন্যাত্মক শব্দৰ প্ৰয়োগ [যেনে– হৰা□ ! হাৰা□ !, হুতুৰ হুতুৰ], কামৰূপী উপভাষাৰ শব্দৰ প্ৰয়োগে। [যেনে– ঢেঁখোল, কাঁথি, আপি, চান] এই গল্পটোৰ এক বিশেষ বিশেষত্ব। গোস্বামীৰ গল্পসমূহৰ বহুতো গল্প পৰিস্থিতি প্ৰধান বুলি ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে। 'সংস্কাৰ' গল্পটোও পৰিস্থিতি প্ৰধান গল্প। পীতাম্বৰৰ বংশৰক্ষাৰ উদ্দেশ্যক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই বিভিন্ন পৰিস্থিতি সৃষ্টি কৰি গল্পটোৰ কাহিনীভাগ আগবঢ়াই নিয়া হৈছে। অৱশ্যে তাত কোনোটো চৰিত্ৰই পৰিস্থিতিৰ আঁৰত হৰোই যোৱা নাই; প্ৰতিটো চৰিত্ৰই স্বকীয়ভাৱে বিকশিত হৈছে, আনকি কথা নোকোৱাকৈ থকা পীতাম্বৰৰ শয্যাগত পৰিবাৰগৰাকীও। গল্পকাৰে গল্পটোৰ শেষ অংশতো মূল উদ্দেশ্যৰ পৰা বিচলিত নহৈ পাঠকক প্ৰত্যয়জনকভাৱে বিস্ময়াভিভূত কৰি এক ধৰণৰ অগতানুগতিক ধৰণে গল্পটো পৰিসমাপ্তি ঘটাইছে। অৱশ্যে এই পৰিসমাপ্তি অস্বাভাৱিক যেনো লগা নাই, কাৰণ বাস্তৱক নগ্ন ৰূপৰেখে অংকন কৰা মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে তেওঁৰ যাদুকৰী ভাষাৰে পাঠকক ধৰি ৰাখিব পাৰিছে। তাতেই গল্পকাৰৰ সাৰ্থকতা। ইয়াত বাস্তৱক অধিক কাষৰ পৰা চাবৰ বাবেই জীৱনৰ নগ্ন বাস্তৱতাকো অতি প্ৰত্যয়জনকভাৱে উপস্থাপন কৰিছে।

আনন্দ বৰমুদয়ৈয়ে মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পৰ প্ৰসংগত মন্তব্য কৰিছে– ''কাব্যকৰণ নীতি অনুসৰণ নকৰি ঘটনাৰ খণ্ডতি চিত্ৰৰ কাব্যিক ব্যঞ্জনাৰে একত্ৰিত কৰি ৰখাৰ বাবে তেওঁৰ গল্পৰ একোটা ঘটনাৰ পৰা একাধিক অৰ্থ উদ্ধাৰ কৰিব পাৰি। '' সংস্কাৰ গল্পটোৰ বিষয়ে কৰা আলোচনাখনিয়েই এই বক্তব্যৰ সাৰ্থকতা প্ৰতিপন্ন কৰিছে। এনদেৰে বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় যে মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ 'সংস্কাৰ' গল্পটোক আমি অসমীয়া আধুনিক গল্পৰ এটা শ্ৰেষ্ঠ গল্প বুলি অভিহিত কৰিব পাৰোঁ।

১৪.৪.২ চৰিত্ৰ-চিত্ৰণ

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ 'সংস্কাৰ' গল্পখন অসমীয়া চুটি গল্প সাহিত্যৰ এক উল্লেখযোগ্য সংযোজন। এই গল্পখনৰ অন্যতম শক্তিশালী দিশ হৈছে ইয়াৰ জীৱন্ত, বাস্তৱধৰ্মী আৰু মনস্তাত্ত্বিকভাৱে গভীৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰণ। গল্পকাৰগৰাকীয়ে চৰিত্ৰসমূহৰ জৰিয়তে সমাজত প্ৰচলিত বৰ্ণভেদ, পুৰুষতান্ত্ৰিক মানসিকতা, দাৰিদ্ৰ্য, কামনা-বাসনা আৰু সামাজিক সংস্কাৰৰ সংঘাত সুন্দৰভাৱে ফুটাই তুলিছে।

গল্পটোৰ মুখ্য চৰিত্ৰ দময়ন্তী। তাই এজন সাহসী, আত্মসচেতন আৰু বুদ্ধিমতী নাৰী। সমাজৰ অৱহলো, আৰ্থিক সংকট আৰু নিঃসংগ জীৱনৰ মাজতো তাই নিজৰ ব্যক্তিত্ব অক্ষুণ্ণ ৰাখিবলৈ সক্ষম হৈছে। দময়ন্তীয়ে সমাজৰ প্ৰচলিত নিয়ম-কানুন অন্ধভাৱে মানি লোৱা নাই। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত নাৰীক কেৱল সন্তান জন্ম দিয়াৰ মাধ্যম হিচাপে গণ্য কৰাৰ বিপৰীতে তাই নিজৰ দেহে আৰু জীৱনৰ ওপৰত নিজৰ অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিছে। তাইৰ চৰিত্ৰত একে সময়তে জৈৰিক তাড়ণা, আত্মসম্মানবোধ, বুদ্ধিমতী মনোভাৱ আৰু মানসিক দৃঢ়তা দেখা যায়। এই কাৰণেই দময়ন্তী গল্পখনৰ আটাইতকৈ শক্তিশালী আৰু স্মৰণীয় চৰিত্ৰ।

পীতাম্বৰ মহাজন গল্পখনৰ আন এক কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ। তেওঁ ধনী আৰু প্ৰতিপত্তিশালী ব্যক্তি যদিও মানসিকভাৱে অত্যন্ত অশান্ত। বংশ ৰক্ষাৰ বাবে পুত্ৰ সন্তান লাভৰ তীব্ৰ আকাংক্ষাই তেওঁৰ জীৱনৰ মূল চালকিশক্তি। সমাজত প্ৰচলিত পুত্ৰ-কেন্দ্ৰিক সংস্কাৰৰ ফলতেই তেওঁৰ এই মানসিকতা গঢ় লৈ উঠিছে। তেওঁ নিজৰ বংশধৰ লাভৰ আশাত বহু সময়ত

নতৈকি মূল্যবোধ বস্মিৃত হয়। তথাপিও তওেঁ সম্পূৰ্ণ নতেবিাচক চৰত্িৰ নহয়জ্ব তওেঁৰ মাজত এজন অসহায়, উদ্বগ্নি আৰু হতাশ মানুহৰ ছবওি দখো যায়। এই দ্বতৈ স্বভাৱহৈ তওেঁৰ চৰত্িৰক অধকি বাস্তৱধৰ্মী কৰ তুলছি।

কৃষ্ণকান্ত পুৰোহতি গল্পখনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ চৰত্িৰ। তওেঁ ধূৰ্ত, স্বাৰ্থান্বষেী আৰু সুযোগসন্ধানী ব্যক্তি। বাহ্যকিভাৱে ধৰ্মীয় আৰু সমাজৰ পথপ্ৰদৰ্শক হচিাপে পৰচিতি হ'লওে তওেঁৰ অন্তৰত ব্যক্তগিত লাভৰ চন্তিাই অধকি প্ৰাধান্য লাভ কৰছি। তওেঁ পীতাম্বৰ আৰু দময়ন্তীৰ মাজত সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলাৰ আঁৰত নজিৰ স্বাৰ্থ সদ্ধিৰি চষ্টো কৰ। তওেঁৰ চৰত্িৰই সমাজত বদ্যিমান কপটতা, বৰ্ণবাদ আৰু স্বাৰ্থপৰ মনোভাৱৰ প্ৰতফিলন ঘটায়।

পীতাম্বৰৰ দ্বতীয় পত্নী গল্পখনৰ নীৰৱ অথচ গভীৰ তা□পৰ্যপূৰ্ণ চৰত্িৰ। তওেঁ অসুস্থ আৰু শয্যাশায়ী। সমগ্ৰ গল্পটোত তওেঁ বশিষে কথা নকয়, কন্তিু তওেঁৰ চকুৰ চাৱনি, নীৰৱতা আৰু অভব্যিক্তৰি মাজৰেে তওেঁৰ মনৰ বদেনা, অসহায়তা আৰু মানসকি যন্ত্ৰণা প্ৰকাশ পাইছ। এই চৰত্িৰটোৱে প্ৰমাণ কৰে যে নীৰৱতাও কতেয়িাবা শক্তশিালী ভাষা হ'ব পাৰ।

সামগ্ৰকিভাৱে ক'ব পাৰি যে 'সংস্কাৰ' গল্পৰ চৰত্িৰসমূহ জীৱন্ত, স্বাভাৱকি আৰু বহুমাত্ৰকি। গল্পকাৰগৰাকীয়ে প্ৰতটিো চৰত্িৰৰ মানসকি জগতখন সূক্ষ্মভাৱে বশি্লষেণ কৰি সমাজৰ বাস্তৱ চত্িৰ দাঙি ধৰছি। চৰত্িৰসমূহৰ সুখ-দুখ, আশা-আকাংক্ষা, স্বাৰ্থ, বদ্বিোহ আৰু মানসকি দ্বন্দ্বৰ মাজৰেে গল্পখন অধকি শক্তশিালী আৰু শল্পিসম্মত হৈ উঠছি। এই কাৰণইে 'সংস্কাৰ' গল্পৰ চৰত্িৰ চত্িৰণ অসমীয়া গল্প সাহত্যিত এক বশিষে স্থানৰ অধকিাৰী।

2 ১৪.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- ড° মামণি বয়ছম গোস্বামীৰ জীৱন, সাহত্যিকি অৱদান আৰু প্ৰাপ্ত সন্মানসমূহৰ বষিয়ে শকিলিোঁ।
- গল্পকাৰ হচিাপে মামণি বয়ছম গোস্বামীৰ গল্পৰ বশৈষ্ট্যিসমূহ জানলিোঁ।
- 'সংস্কাৰ' গল্পটোৰ কাহনিী, বষিয়বস্তু আৰু পটভূমৰি বষিয়ে জ্ঞান লাভ কৰলিোঁ।
- গল্পটোত সমাজৰ কুসংস্কাৰ, বৰ্ণভদে, অন্ধবশি্বাস আৰু পুৰুষতান্ত্ৰকি মানসকিতাৰ চত্িৰণ বুজলিোঁ।
- দময়ন্তী, পীতাম্বৰ, কৃষ্ণকান্ত আৰু পীতাম্বৰৰ পত্নীৰ চৰত্িৰ চত্িৰণ অধ্যয়ন কৰলিোঁ।
- নাৰী জীৱনৰ সমস্যা, সাহস, প্ৰতবিাদ আৰু আত্মমৰ্যাদাবোধৰ প্ৰকাশ উপলব্ধি কৰলিোঁ।
- গল্পটোত বাস্তৱবাদ, মানৱতাবাদ, নাৰীবাদ আৰু মানসকি দ্বন্দ্বৰ প্ৰকাশ লক্ষ্য কৰলিোঁ।
- গল্পটোৰ ভাষাশলৈী, প্ৰকৃতি চত্িৰণ, উপমা আৰু সাহত্যিকি মূল্যৰ বষিয়ে শকিলিোঁ।

O ১৪.৬ অধিক জানিবলৈ

অসমীয়া গ্ৰন্থ

গগৈ, হৃদয়ানন্দ (২০০১); আধুনকিতাৰ সন্ধানত মামণি ৰয়ছম; জ্যোতি প্ৰকাশন।

গোস্বামী, ত্ৰলৈোক্যনাথ (২০০৬); আধুনকি গল্প সাহত্যি; বাণী প্ৰকাশ প্ৰাইভটে লমিটিডে।

দত্ত, উদয় (১৯৯৫); চুটি গল্প; ষ্টুডণ্টেচ্ ষ্ট'ৰচ্।

নওেগ, মহশ্বেৰ (২০০০); অসমীয়া সাহত্যিৰ ৰূপৰখো; চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

বৰগোহাঞি, হোমনে (২০০৪) (সম্পাঃ); অসমীয়া গল্প সংকলন (প্ৰথম খণ্ড); অসম প্ৰকাশন পৰষিদ।

বৰুৱা, প্ৰহ্লাদ কুমাৰ (২০০৫); অসমীয়া চুটি গল্পৰ অধ্যয়ন; বনলতা।

ভৰালী, শলৈনে (২০০৪); মাধৱ কন্দলৰি পৰা মামণি গোস্বামীলৈ; চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

শৰ্মা, গোবনি্দ প্ৰসাদ (১৯৯৫); উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস; ষ্টুডণ্টেচ্ ষ্ট'ৰচ্।

শৰ্মা, সত্যনে্দ্ৰনাথ (২০০৬); অসমীয়া সাহত্যিৰ সমীক্ষাত্মক ইতবিৃত্ত; সৌমাৰ প্ৰকাশ।

শইকীয়া বৰা, লীলাৱতী (২০০৩) (সম্পাঃ): অসমীয়া চুটি গল্পৰ প্ৰৰবাহ; গুৱাহাটী বশ্বিবদ্যিালয়।

হুছইেন, নকিুমণি (২০০৯); মামণি ৰয়ছম গোস্বামী : জীৱন কৃতি আৰু কৃতত্বি; চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

ইংৰাজী গ্ৰন্থ

Birken, L. (1988) Consuming Desire: Sexual Science and the Emergence of a Culture of Abundance 1871-1914. Cornell: Cornell University Press

Waltan,A(1962). The English Novel. Harmonsworth: Penguin Books.

Wolf, V. (1948). Modern Fiction. London:Hagarth Press.

K ১৪.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰ□□□ৰ উত্তৰ : ১৯৫৫ চনত, নতুন অসমীয়াৰ পাতত।

২ নং প্ৰ□□□ৰ উত্তৰ : মামৰে ধৰা তৰোৱাল আৰু দুখন উপন্যাস।

৩ নং প্ৰ□□□ৰ উত্তৰ : চেনাবৰ সোঁত, ১৯৭২ চনত।

৪ নং প্ৰ□□□ৰ উত্তৰ : [গ] দুয়োটা ধাৰাৰে।

M ১৪.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

ক) বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ : তলত দিয়া প্ৰসমূহৰ উত্তৰ লিখক

অ) 'সংস্কাৰ' গল্পৰ মুখ্য চৰত্বি কোন?

□) পীতাম্বৰ মহাজনৰ বংশ ৰক্ষাৰ মূল আকাংক্ষা কি আছলি?

ই) 'সংস্কাৰ' গল্পৰ ৰচয়তিা কোন?

খ) চুটি প্ৰ□□□ (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ :'সংস্কাৰ' গল্পত পীতাম্বৰৰ দ্বতিীয় পত্নীৰ ভূমকিা?

প্ৰশ্ন ২ :কৃষ্ণকান্ত পুৰোহিতৰ চৰিত্ৰৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখা ?

গ) ৰচনাধৰ্মী প্ৰ□□□ (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ : 'সংস্কাৰ' গল্পৰ বিষয়বস্তু আলোচনা কৰা ?

প্ৰশ্ন ২ : 'সংস্কাৰ' গল্পত সামাজিক সংস্কাৰ আৰু পুৰুষতান্ত্ৰিক মানসিকতাৰ প্ৰকাশ আলোচনা কৰা ?